

Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Всі</i>
Спеціальність	<i>Всі</i>
Освітня програма	<i>Всі</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Дистанційна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, 3 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>ECTS 3 кр / 90 годин, аудиторних 44 (лекційні заняття – 30 год., практичні заняття – 14 год., СР – 46 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік/модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: д.т.н., ст. наук. співроб. Бородіна Наталія Анатоліївна E-mail: borodina.nataliia@edu.kpi.ua Тел.: +380964350210
Розміщення курсу	Інститут післядипломної освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського. Платформа дистанційного навчання "Сікорський" https://do.ipi.kpi.ua/course/view.php?id=8207

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання» належить до циклу загальної підготовки та є важливою складовою освітнього процесу, оскільки спрямована на

формування у здобувачів освіти системного бачення питань безпеки, обороноздатності та громадянської свідомості. У межах цієї дисципліни вивчаються основи національного спротиву та цивільного захисту населення, у тому числі загальні принципи надання долікарської допомоги, особливості дій у надзвичайних ситуаціях природного, техногенного, соціального та воєнного характеру. Також значна увага приділяється питанням історичної пам'яті, патріотичного виховання, морально-психологічної підготовки до захисту Батьківщини та розуміння ролі громадянина у збереженні незалежності й цілісності держави.

Вивчення дисципліни сприяє глибшому усвідомленню важливості дотримання правил особистої та колективної безпеки, розвитку відповідального ставлення до виконання обов'язків у сфері національної оборони, шанобливого ставлення до Збройних Сил України та добровольчих формувань, формує готовність діяти в умовах кризових ситуацій та брати участь у заходах національного спротиву. Ця дисципліна сприяє формуванню національної ідентичності, поваги до героїчного минулого та сучасних захисників України, усвідомленню значущості кожного громадянина у процесі зміцнення обороноздатності країни та забезпечення безпеки суспільства.

Дисципліна охоплює знання з організації реагування на надзвичайні ситуації, медицини катастроф, дій органів державної влади, місцевого самоврядування та громадян у сфері безпеки, а також базується на принципах патріотизму, взаємодопомоги, солідарності й готовності до спротиву в умовах загроз життю, здоров'ю й незалежності держави.

Мета навчальної дисципліни: підготувати здобувачів освіти до свідомої участі у забезпеченні особистої безпеки, цивільного захисту, оборони України, виховання патріотичної свідомості на засадах національної гідності й громадянської відповідальності та готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності держави.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади, законодавчі основи та практичні принципи організації і реалізації заходів цивільного захисту населення, поведінки в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу, основи оборони держави, а також формування національної свідомості, громадянської відповідальності та готовності до участі в забезпеченні безпеки країни.

Вивчення дисципліни дозволить сформувати **загальну компетентність** - здатність до виконання свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, національно-патріотичної налаштованості, відданості українському народові.

Програмний результат навчання: знати та вміти використовувати основні засоби захисту та оборони держави, співвітчизників, матеріальних цінностей та територіальної цілісності держави, зокрема, у разі військових дій та надзвичайних ситуацій.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити. Для успішного засвоєння дисципліни здобувач повинен володіти базовими знаннями з безпеки життєдіяльності людини отримані на попередніх рівнях освіти.

Постреквізити. Отримані знання та навички сприяють безпечній професійній діяльності, відповідальній громадянській поведінці та можуть бути використані під час вивчення дисциплін, пов'язаних із безпекою праці, безпекою життєдіяльності та реагуванням на надзвичайні ситуації.

3. Зміст навчальної дисципліни

Таблиця 1

№ з/п	Назва теми курсу	Кількість годин			
		Всього	У тому числі		
			Лекції	Практичні	СРС
Блок 1. Безпека, захист та оборона України		42	14	6	22
1	Тема 1. Загрози цивільній безпеці	6	2	2	2
2	Тема 2. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки	8	2		6
3	Тема 3. Структура та завдання Збройних Сил України	6	2	2	2
4	Тема 4. Основи цивільного захисту України	5	2		3
5	Тема 5. Інформаційна безпека: критичне мислення та протидія інформаційно-психологічним операціям	12	2	2	8
6	Тема 6. Гібридна війна: сутність, інструменти, захист	2	2		
7	Тема 7. Національний спротив: територіальна оборона та рух опору	3	2		1
Блок 2. Запобіжні заходи та заходи з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій		48	16	8	24
8	Тема 8. Засоби індивідуального та колективного захисту	6	2	2	2
9	Тема 9. Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації	8	2	2	4
10	Тема 10. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу	12	4	2	6
11	Тема 11. Основи медицини катастроф	14	4	2	8
12	Тема 12. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах	6	2		4
13	Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації	2	2		
Всього:		90	30	14	46

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. – Київ: Каравела, 2021. – 268 с. (друге видання). URL: <https://ela.kpi.ua/items/91e452e3-2b20-4989-94ba-9d636b77d34a>.
2. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: додатки до підручника / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. – Київ: Каравела, 2021. – 312 с. (друге видання). URL: <https://ela.kpi.ua/items/b7a487b0-7646-42bf-9481-7bc31caba0af>.

3. Інструкції з безпеки життєдіяльності під час дії воєнного стану для студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського [Електронний ресурс] / О. В. Землянська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові данні (1 файл: 1,25 Мбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 56 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48192>.

4. Екологічна безпека та цивільний захист. Практикум [Електронне видання] / Праховнік Н.А., Полукаров Ю.О., Землянська О.В., Качинська Н.Ф. – Електронне видання (1 файл, 4.45 Мб). – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 166 с. URL: <https://ela.kpi.ua/items/348c6c21-910c-4915-949f-1dbf2738ca6a>

Додаткові інформаційні джерела за темою 1 «Загрози цивільний безпеці»:

5. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція – 30.09.2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

6. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403%D0%B0-17#Text>.

7. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII (поточна редакція від 09.08.2024 р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

8. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 року "Про Стратегію національної безпеки України"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12>

9. Наказ Міністерства внутрішніх справ України №611 від 06.09.2024 «Про затвердження Порядку проведення зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із наявністю об'єктів підвищеної небезпеки, а також впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1426-24#Text>.

10. Овчаренко В. В. Організація сектору безпеки і оборони України: навчальний посібник. – Київ: КІНГУ, 2023. – 316 с. URL: <https://kingu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/%D0%9E%D0%A1%D0%91%D0%9E.pdf>.

Додаткові інформаційні джерела за темою 2 «Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки»:

11. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>.

12. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>.

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями». від 24.03.2004 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF#Text>.

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 р. № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#n9>.

15. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.08.2018 № 658 «Про затвердження класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18#n14>.

16. Порядок управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1397-23#Text>.

Додаткові інформаційні джерела за темою 3 «Структура та завдання Збройних Сил України»:

17. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.03.2021 року "Про Стратегію воєнної безпеки України"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.

18. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487 «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-%D0%BF#Text>

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 р. № 560 «Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#Text>

21. Онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>

Додаткові інформаційні джерела за темою 4 «Основи цивільного захисту України»:

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>.

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. № 101 «Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF?find=1&text#Text>.

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>.

25. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 03.01.2024 № 8 «Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях на 2024-2025 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0008388-24#Text>.

Додаткові інформаційні джерела за темою 5 «Інформаційна безпека: критичне мислення та протидія інформаційно-психологічним операціям»:

26. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» від 29.03.2006 №373 (поточна редакція від 18.04.2025 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%EF#Text>.

27. Онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/infosecurity/>

Додаткові інформаційні джерела за темою 7 «Національний спротив: територіальна оборона та рух опор»:

28. Закон України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2021, № 41, ст.339). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.

29. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20.08.2021 року "Про запровадження національної системи стійкості"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text>

30. Інформаційний електронний ресурс: Територіальна оборона України G7. URL: https://www.youtube.com/@TRO_Ukraine_G7; <https://sprotyvg7.com.ua/zakonodavcha-baza>

31. Матеріали для самоосвіти. Сили територіальної оборони ЗСУ. URL: <https://tro.mil.gov.ua/materialy-dlya-samoosvity/>

Додаткові інформаційні джерела за темою 8 «Засоби індивідуального та колективного захисту»:

32. ДСТУ 8828:2019 Пожежна безпека. Загальні положення. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_8828_2019.pdf.

33. Онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>

Додаткові інформаційні джерела за темою 9 «Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації»:

34. Методика планування заходів з евакуації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text>

35. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>

36. Методичні рекомендації щодо планування і порядку проведення евакуації населення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0044512-04#Text>

Додаткові інформаційні джерела за темою 10 «Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу»:

37. Без паніки! Як вижити, боротися й перемогти під час бойових дій: Порадник для цивільного населення / укл. Олександр Дедик, Михайло Слободянюк і Олег Фешовець; проілюстр. Дзвенислава Подляшецька. 3-тє вид. Львів: Видавництво «Астролябія», 2022. – 160 с. URL: https://astrolabium.com.ua/docs/%D0%91%D0%B5%D0%B7%20%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf?srsltid=AfmBOoqjB0Xs-EvFU_dVQy1k0IBtWGaiXSZL4SI27oxEsldB4-4wN7.

Додаткові інформаційні джерела за темою 11 «Основи медицини катастроф»:

38. Наказ МОЗ «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах» від 09.03.2022 № 441. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text>.

39. Онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-aid-during-war/>

Додаткові інформаційні джерела за темою 12 «Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах»:

40. Онлайн-курс «Базова психологічна допомога в умовах війни». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-psychological-aid-during-war/>

Додаткові інформаційні джерела за темою 13 «Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації»:

41. Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ, 2025. – 16 с. URL: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf.

42. Положення про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ, 2022. – 6 с. URL: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_apeliacii_2022.pdf.

43. Інформаційний електронний ресурс: Академічна доброчесність / офіційний сайт КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: <https://kpi.ua/academic-integrity>.

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Таблиця 2

Тиждень навчання	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	2
Блок 1. Безпека, захист та оборона України	
1	Лекція 1. Загрози цивільній безпеці. Визначальний понятійно-категоріальний апарат і базові законодавчо-правові акти у сфері безпеки і оборони України. Класифікація загроз цивільній безпеці. Сценарії небезпечної події та її ризик-аналіз. Склад сектору безпеки і оборони України. Громадянський нагляд у сфері безпеки і оборони України. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Сформулюйте сутність понять «національна гідність», «громадянська відповідальність», «національні інтереси України», «захист незалежності та територіальної цілісності держави» і «стійкість». Надайте визначення термінам: захист, безпека, небезпека, національна безпека України, державна безпека, воєнна безпека, цивільна безпека, цивільний захист, пожежна безпека, техногенна безпека, загроза та ризик. Класифікуйте загрози цивільній безпеці. Охарактеризуйте ключові загрози національній безпеці України. Перелічіть елементи сценарію небезпечної події. Опишіть послідовність основних етапів проведення ризик-аналізу. Окресліть сили безпеки і оборони України. Виокремте наявні в Україні можливості щодо громадянського нагляду у сфері безпеки і оборони України. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація лекції 1; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [5-10].
2	Лекція 2. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки. Аналіз поняття «Надзвичайна ситуація». Класифікація надзвичайних ситуацій. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту при надзвичайній ситуації. Системи оповіщення про надзвичайну ситуацію. Способи інформування населення під час надзвичайної ситуації. Управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Рівні ризику. Зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Надайте визначення термінам: небезпечна подія, надзвичайна ситуація, надзвичайна екологічна ситуація, надзвичайний стан. Опишіть існуючі класифікації надзвичайних ситуацій. Окресліть критерії режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту при надзвичайній ситуації. Виокремліть існуючі системи оповіщення про надзвичайну ситуацію. Визначте критерії зонування територій при виникненні надзвичайних ситуацій. Вкажіть показники рівнів ризику. Надайте опис процесів з управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація лекції 2; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [11-16].

1	2
3	Лекція 3. Структура та завдання Збройних Сил України. Збройні Сили України та їх функції. Воєнний стан. Мобілізація. Військовий облік. Права і обов'язки громадян і військовозобов'язаних. Мінна безпека та дій в умовах застосування зброї масового ураження. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Опишіть функції збройних сил України. Надайте визначення термінам: воєнний стан, мобілізація. Визначте категорії громадян за їх відношення до військового обов'язку. Вкажіть обов'язки військовозобов'язаних та резервістів у разі оголошення мобілізації. Розкрийте особливості взяття на військовий облік призовників та жінок. Розкрийте роль волонтерів у забезпеченні оборони. Проаналізуйте значення тилу в сучасній війні. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація лекції 3; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [17-21].
4	Лекція 4. Основи цивільного захисту України. Цілі цивільного захисту. Нормативно-правова база у сфері цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДСЦЗ): мета функціонування; структура; завдання; планування діяльності. Органи управління цивільного захисту. Сили цивільного захисту. Заходи цивільного захисту. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Вкажіть цілі цивільного захисту. Визначте основну нормативно-правову базу у сфері цивільного захисту. Опишіть структуру і основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту. Надайте перелік органів управління цивільного захисту. Окресліть склад сил цивільного захисту. Розкрийте головні аспекти планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту. Наведіть приклади реалізації заходів цивільного захисту. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація лекції 4; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [21-25].
5	Лекція 5. Інформаційна безпека: критичне мислення та протидія інформаційно-психологічним операціям. Визначальний понятійно-категоріальний апарат за напрямом інформаційна безпека. Види інформаційних загроз. Інформаційно-психологічні операції та методи протидії. Ризик-аналіз інформаційної загрози (дезінформації / маніпуляції). Методи перевірки особистісної інформаційної гігієни. Методи перевірки захисту особистої електронної інформації. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Надайте визначення термінам: інформаційна небезпека, інформаційна безпека, кібербезпека, кіберзагроза, кіберзахист, кібероборона, інформаційні операції, психологічні операції. Наведіть приклади інформаційних загроз. Охарактеризуйте інформаційно-психологічні операції. Розкрийте заходи та методи протидії інформаційно-психологічним операціям. Проведіть ризик-аналіз інформаційної загрози – дезінформація. Оцініть особистісну інформаційну гігієну та надійність своїх паролів в інформаційних ресурсах. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація лекції 5; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [26-27].
6	Лекція 6. Гібридна війна: сутність, інструменти, захист. Поняття гібридної війни. Мета, ознаки та особливості гібридної війни. Аналіз традиційних та нетрадиційних методів війни. Аналіз інструментів гібридної війни. Основні механізми протидії гібридній війні. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Надайте визначення терміну: гібридна війна. Охарактеризуйте загрози гібридного типу. Окресліть мету ознаки та особливості

1	2
	гібридної війни. Ідентифікуйте індикатори гібридної війни. Вкажіть інструменти гібридної війни. Визначте заходи протидії елементам гібридної війни. <i>Інформаційні джерела:</i> презентація лекції 6; базова література [1-4].
7	Лекція 7. Національний спротив: територіальна оборона та рух опору. Засадничі та правові аспекти національного спротиву. Мета та складові національного спротиву. Завдання та основи побудови територіальної оборони. Складові територіальної оборони. Формування добровольчих бригад і батальйонів. Завдання руху опору. Завдання підготовки громадян України до національного спротиву. <i>Завдання для самоперевірки.</i> Надайте визначення термінам: національний спротив, територіальна оборона, рух опору. Окресліть мету національного спротиву. Виокремте складові національного спротиву. Означте заходи з підготовки громадян України до національного спротиву. Опишіть завдання територіальної оборони, руху опору та підготовки громадян України до національного спротиву. Визначте основи побудови територіальної оборони. Вкажіть способи громадянського спротиву в мирний час та під час воєнного стану. <i>Інформаційні джерела:</i> презентація лекції 7; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [28-31].
Блок 2. Запобіжні заходи та заходи з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій	
8	Лекція 8. Засоби індивідуального та колективного захисту. Протокол дій після попереджувального сигналу «Увага всім!». Види та типи засобів індивідуального та колективного захисту. Захисні споруди цивільного захисту та особливості їх використання. Небезпеки під час перебування в укриттях. <i>Завдання для самоперевірки.</i> Надайте визначення термінам: захисні споруди цивільного захисту, засоби цивільного захисту, засоби протипожежного захисту, засоби індивідуального захисту, засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) працівника, захисна споруда цивільного захисту, сховище, протирадіаційне укриття, споруди подвійного призначення, первинні (мобільні) укриття. Встановіть протокол дій після попереджувального сигналу «Увага всім!» та вкажіть елементи на які потрібно звертати увагу. Опишіть основні види та типи засобів індивідуального захисту та захисних споруд цивільного захисту. Визначить потенційні небезпеки під час перебування в укритті. <i>Інформаційні джерела:</i> презентація лекції 8; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [21, 32, 33].
9	Лекція 9. Евакуація та правила поведінки у разі НС. Загальна характеристика запобіжних заходів та заходів з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій. Евакуація та її види. Критерії забезпечення проведення евакуації. Планування, організація та проведення заходів з евакуації. Законодавчо-нормативна база, яка регулює питання пов'язані з евакуацією. Практичні рекомендації для населення при евакуації. <i>Завдання для самоперевірки.</i> Проведіть узагальнений аналіз запобіжних заходів та заходів з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій. Визначте термін «Евакуація» та опишіть її види. Вкажіть шляхи забезпечення проведення евакуації. Оцініть роль евакуації як запобіжного заходу та заходу з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій. Надайте перелік законодавчо-нормативних документів, які регулюють питання пов'язані з евакуацією.

1	2
	<i>Інформаційні джерела:</i> презентація лекції 9; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [21, 34-36].
10	Лекція 10. Загальні принципи поведінки в умовах надзвичайної ситуації. Загальні принципи поведінки (алгоритм поведінки та протокол дій) в умовах надзвичайної ситуації. Фактори, що сприяють збереженню життя і здоров'я в умовах надзвичайної ситуації. Категорії громадян, які потребують додаткової допомоги під час надзвичайної ситуації. Найбільш поширені надзвичайні ситуації. <i>Завдання для самоперевірки.</i> Сформулюйте загальні принципи поведінки в умовах надзвичайної ситуації мирного та воєнного часу. Опишіть алгоритм поведінки та протокол дій в умовах надзвичайної ситуації. Визначте фактори, що сприяють збереженню життя і здоров'я в умовах надзвичайної ситуації. Виокремте правила безпеки для різних категорій громадян. Надайте перелік найбільш поширених надзвичайних ситуацій. <i>Інформаційні джерела:</i> презентація лекції 10; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [21, 37].
11	Лекція 11. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Дії населення в умовах надзвичайної ситуації при загрозах природного характеру - стихійне лихо та екстремальні погодні умови. Дії населення в умовах надзвичайної ситуації при воєнних загрозах та загрозах техногенного характеру - виток газу, пожежа, аварія з витоків хімічних речовин, виявлення вибухонебезпечного предмету, фосфорне бомбардування, атомне бомбардування. Кольорове кодування про небезпеку. <i>Завдання для самоперевірки.</i> Визначте дії в умовах надзвичайної ситуації (правила поведінки; протокол дій тощо): виток газу, пожежа, аварія з витоків хімічних речовин, повінь, землетрус, буревій, грім, блискавка, виявлення вибухонебезпечного предмету, фосфорне бомбардування, атомне бомбардування та ін. <i>Інформаційні джерела:</i> презентація лекції 11; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [21, 37].
12	Лекція 12. Основи медицини катастроф. Державна служба медицини катастроф України: структура та історія створення. Визначальний понятійно-категоріальний апарат за напрямом медицина катастроф. Функції центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Алгоритм MARCHE (загальний опис). <i>Завдання для самоперевірки.</i> Надайте визначення термінам: домедична допомога, екстрена медична допомога, служба медицини катастроф, функції медицини катастроф. Опишіть структуру, цілі та функції державної служби медицини катастроф України. Окресліть основні функції центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Виокремте етапи алгоритму MARCHE. <i>Інформаційні джерела:</i> презентація лекції 12; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [38, 39].
13	Лекція 13. Основи надання домедичної допомоги потерпілим. Протоколи дій при наданні першої домедичної допомоги до прибуття медиків за алгоритмом MARCHE. Протоколи дій при наданні першої домедичної допомоги при обмороженні, ураженні електричним струмом, епілептичному нападі, інсульті, отруєнні хімічними речовинами/газом, термічному опіку, переломі, вибуховій травмі або контузії, біологічному ураженні, радіаційному опроміненні тощо.

1	2
	<u>Завдання для самоперевірки.</u> Визначте дії при наданні першої домедичної допомоги до прибуття медиків за алгоритмом MARCHE, а також при обмороженні, ураженні електричним струмом, епілептичному нападі, інсульті, отруєнні хімічними речовинами/газом, термічному опіку, переломі, вибуховій травмі або контузії, біологічному ураженні, радіаційному опроміненні тощо. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація лекції 13; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [39].
14	Лекція 13. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах. Законодавча база України за напрямом забезпечення психологічного здоров'я. Кризові ситуації та негативні зовнішні фактори. Стрес та стресостійкість. Психологічна стійкість. Вплив кризових ситуацій та негативних зовнішніх факторів на психологічний стан людини. Вплив стресу на продуктивність роботи організму людини. Внутрішні і зовнішні чинники стійкості як фактори загрози для емоційного і фізичного стану людини. Паніка як небезпека. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Надайте визначення термінам: стрес, стресостійкість, психологічна стійкість. Опишіть одну із кризових ситуацій та оцініть потенційні негативні зовнішні фактори, які на неї вплинули. Визначте потенційний вплив кризових ситуацій та негативних зовнішніх факторів на психологічний стан людини. Окресліть особливості психологічної стійкості та стресостійкості у кризових ситуаціях. Охарактеризуйте небезпеку при проявах паніки. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація лекції 14; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [40].
15	Лекція 15. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. Узагальнені підходи з формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. Відкриті питання за курсом. Оцінка курсу. <u>Завдання для самоперевірки.</u> Опишіть узагальнені підходи з формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації <u>Інформаційні джерела:</u> презентації лекцій 1-14; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [41-43].

Практичні заняття

Метою практичних занять є поглиблення знань за окремими темами лекційного матеріалу та питань, які вивчаються самостійно. Практичні заняття направлені на формування умінь та набуття навичок із запобігання проявів загроз та мінімізації можливих негативних наслідків небезпечної події.

Таблиця 3

Тиждень навчання	Назва теми заняття та перелік основних питань
1 (2)	Практична робота 1. <u>Тема роботи:</u> Ризик-аналіз небезпечної події, яка супроводжується скупченням людей (натовпом). <u>Мета роботи</u> – розвинути навички з ідентифікації загрози, аналізу небезпек, оцінки ризику та розробки стратегії управління ризиками.

Тиждень навчання	Назва теми заняття та перелік основних питань
	<u>Завдання:</u> 1. Змодельювати потенційну ситуацію. 2. Ідентифікувати загрозу та провести її аналіз. 3. Оцінити та проаналізувати ризики. 4. Розробити стратегію управління ризиками. <u>Зв'язок з темами курсу</u> <u>Теми-пререквізити:</u> Тема 1. Загрози цивільній безпеці. <u>Теми-постреквізити:</u> Тема 2. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки. Тема 5. Інформаційна безпека: критичне мислення та протидія інформаційно-психологічним операціям. Тема 6. Гібридна війна: сутність, інструменти, захист. Тема 9. Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації. Тема 10. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Тема 11. Основи медицини катастроф. Тема 12. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації <u>Інформаційні джерела:</u> презентація практичного заняття 1; базова література [1-4].
3 (4)	Практична робота 2. <u>Тема роботи:</u> Оцінювання вибухонебезпечної ситуації. <u>Мета роботи</u> – розвинути навички з виявлення вибухонебезпечних предметів, оцінки вибухонебезпечної ситуації і впровадження заходів з мінімізації ризиків загибелі / травмування. <u>Завдання:</u> 1. Ознайомитися з теоретичним матеріалом про вибухонебезпечні предмети. 2. Змодельювати потенційно вибухонебезпечну ситуацію; визначити ризики; розробити стратегію управління ризиками (виконання кейсу). <u>Зв'язок з темами курсу:</u> <u>Теми-пререквізити:</u> Тема 1. Загрози цивільній безпеці. Тема 2. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки. Тема 3. Структура та завдання Збройних Сил України. <u>Теми-постреквізити:</u> Тема 4. Основи цивільного захисту України. Тема 7. Національний спротив: територіальна оборона та рух опору. Тема 8. Засоби індивідуального та колективного захисту. Тема 9. Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації. Тема 10. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Тема 11. Основи медицини катастроф. Тема 12. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах. Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація практичного заняття 2; базова література [1-4], додаткове інформаційне джерело [21].

Тиждень навчання	Назва теми заняття та перелік основних питань
5 (6)	Практична робота 3. <u>Тема роботи:</u> Оцінювання рівня безпеки в інформаційному середовищі. <u>Мета роботи</u> – розвинути навички з ідентифікації інформаційних загроз та впровадження запобіжних заходів. <u>Завдання:</u> 1. Оцінити інформаційну загрозу за набором виявлених фактів (виконання кейсу). 2. Оцінити достовірність інформації, яку споживаємо (виконання кейсу). <u>Зв'язок з темами курсу:</u> <u>Теми-пререквізити:</u> Тема 1. Загрози цивільний безпеці. Тема 5. Інформаційна безпека: критичне мислення та протидія інформаційно-психологічним операціям. <u>Теми-постреквізити:</u> Тема 6. Гібридна війна: сутність, інструменти, захист. Тема 10. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Тема 12. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах. Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація практичного заняття 3; базова література [1-4], додаткове інформаційне джерело [27].
7 (8)	Практична робота 4. <u>Тема роботи:</u> Застосування засобів індивідуального та колективного захисту. <u>Мета роботи</u> – сформулювати вміння використання засобів індивідуального і колективного захисту та захисних споруд в умовах надзвичайної ситуації. <u>Завдання:</u> 1. Розробити план заходів, які направлені на запобігання / мінімізацію шкоди від проявів загрози, і передбачають використання засобів індивідуального і колективного захисту та захисних споруд (виконання кейсу). <u>Зв'язок з темами курсу:</u> <u>Теми-пререквізити:</u> Тема 1. Загрози цивільний безпеці. Тема 2. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки. Тема 4. Основи цивільного захисту України. Тема 8. Засоби індивідуального та колективного захисту. <u>Теми-постреквізити:</u> Тема 9. Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації. Тема 10. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Тема 12. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах. Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація практичного заняття 4; базова література [1-4], додаткове інформаційне джерело [21].
9 (10)	Практична робота 5. <u>Тема роботи:</u> Впровадження заходів захисту населення та заходів з мінімізації впливу на людину негативних наслідків при хімічній небезпеці.

Тиждень навчання	Назва теми заняття та перелік основних питань
	<u>Мета роботи</u> – розвинути навички швидкого реагування при хімічній небезпеці (заходи захисту та заходи з мінімізації впливу). <u>Завдання:</u> 1. Ознайомитися з теоретичними основами хімічної безпеки. 2. Сформувати протокол дій для населення при хімічному впливі. 3. Обговорення розробленого протоколу дій за методом мозкового штурму. <u>Зв'язок з темами курсу:</u> <u>Теми-пререквізити:</u> Тема 1. Загрози цивільній безпеці. Тема 2. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки. Тема 4. Основи цивільного захисту України. Тема 7. Національний спротив: територіальна оборона та рух опору. Тема 8. Засоби індивідуального та колективного захисту. Тема 9. Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації. <u>Теми-постреквізити:</u> Тема 10. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Тема 12. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах. Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація практичного заняття 5; базова література [1-4], додаткове інформаційне джерело [21].
11 (12)	Практична робота 6. <u>Тема роботи:</u> Впровадження заходів захисту населення та заходів з мінімізації впливу на людину негативних наслідків при радіаційній небезпеці. <u>Мета роботи</u> – розвинути навички швидкого реагування при радіаційній небезпеці (заходи захисту та заходи з мінімізації впливу). <u>Завдання:</u> 1. Ознайомитися з теоретичними основами радіаційної безпеки. 2. Сформувати протокол дій для населення при радіаційному впливі. 3. Обговорення розробленого протоколу дій за методом мозкового штурму. <u>Зв'язок з темами курсу:</u> <u>Теми-пререквізити:</u> Тема 1. Загрози цивільній безпеці. Тема 2. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки. Тема 4. Основи цивільного захисту України. Тема 7. Національний спротив: територіальна оборона та рух опору. Тема 8. Засоби індивідуального та колективного захисту. Тема 9. Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації. <u>Теми-постреквізити:</u> Тема 10. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Тема 12. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах. Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація практичного заняття 5; базова література [1-4], додаткове інформаційне джерело [21].

Тиждень навчання	Назва теми заняття та перелік основних питань
14 (15)	Практична робота 7. <u>Тема роботи:</u> Надання першої долікарської допомоги постраждалим. <u>Мета роботи</u> – розвинути навички надання першої допомоги потерпілим. <u>Завдання:</u> 1. Ознайомитися з методами долікарської допомоги постраждалим, які отримали одну з найбільш поширених травм чи мають складне за формою прояву захворювання (методи долікарської допомоги постраждалим, які не розглядаються в алгоритмі MARCHE). 2. Скласти протокол дій з надання першої долікарської допомоги постраждалим. 3. Зробити виступ на практичному занятті за складеним протоколом дій. <u>Зв'язок з темами курсу:</u> Тема-пререквізит: Тема 11. Основи медицини катастроф. Тема-постреквізит: Тема 13. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. <u>Інформаційні джерела:</u> презентація практичного заняття 6; базова література [1-4], додаткове інформаційне джерело [39].

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота передбачає ознайомлення з нормативно-правовими актами, які надані в переліку навчальних матеріалів та ресурсів (розділ 4 цього силабусу), підготовку до модульної контрольної роботи та заліку, а також підготовку до виконання практичних робіт 2-6 - проходження трьох онлайн-курсів:

1. Онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях» (URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>).
2. Онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/infosecurity/>).
3. Онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-aid-during-war/>).

Всього на CPC передбачено 46 годин. Розподіл CPC по темах курсу наведено у розділі 3 «Зміст навчальної дисципліни» цього силабусу.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять

Правила відвідування занять (як лекцій, так і практичних) регламентують нормативні документи університету: «Положення про організацію освітнього процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського» <https://osvita.kpi.ua/node/39>; «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського» <https://osvita.kpi.ua/node/121>.

Правила поведінки на заняттях

Правила поведінки на заняттях повинні відповідати нормам етичної поведінки студентів і викладачів визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів

Заохочувальні бали можуть нараховуватися за виконання творчих робіт (робота у наукових гуртках з підготовкою матеріалів доповідей або статей для публікації, участь у наукових і науково-практичних конференціях і семінарах, олімпіадах з дисципліни, конкурсах робіт, рефератів та оглядів наукових праць тощо) – додатково нараховуються 3-10 рейтингових балів у залежності від конкретних отриманих результатів (підрозділ «Рейтингова система оцінювання» розділу 8 цього силабусу).

Оскільки результати оцінювання заходів поточного контролю формують стартову складову рейтингової системи оцінювання (підрозділ «Рейтингова система оцінювання» розділу 8 цього силабусу), студенти повинні своєчасно виконувати і здавати практичні роботи та модульні контрольні роботи (МКР). Непроходження заходу поточного контролю без поважних причин оцінюється у 0 балів. Штрафні бали за непроходження заходу поточного контролю не нараховуються.

Політика дедлайнів та перескладань

Для успішного засвоєння курсу передбачається тісний взаємозв'язок всіх видів занять - лекційних, практичних та самостійної роботи студента. Самостійна робота студента за темою повинна бути виконана до початку практичного заняття по цій темі, а у випадку відсутності практичного заняття по цій темі – до початку вивчення наступної теми. Практичні роботи за темою повинні бути опрацьовані до початку вивчення наступної теми. У випадку відсутності здобувача освіти на лекційних заняттях з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), він самостійно опрацьовує теоретичний матеріал, викладений на лекційних заняттях за визначеними завданнями використавши надані інформаційні джерела (табл. 2). У випадку відсутності здобувача освіти на практичних заняттях, він самостійно виконує практичну роботу за визначеними завданнями використавши надані інформаційні джерела (табл. 3). Якщо модульна контрольна робота пропущена з поважних причин, студенту надається можливість додатково скласти контрольне завдання протягом найближчого тижня.

У разі порушення термінів здачі практичних робіт та модульної контрольної роботи, або ж невиконання завдань з неповажних причин, студент, який не набрав за рейтинговою системою оцінювання результатів навчання 47 балів (підрозділ «Рейтингова система оцінювання» розділу 8 цього силабусу), не допускається до складання заліку в основну сесію.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти мають можливість оскаржити результати контрольних заходів відповідно до вимог «Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» та «Положення про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/docs>).

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає, зокрема:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. З інформацією про академічну доброчесність можна ознайомитись на сторінці «Академічна доброчесність» офіційного сайту КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://kpi.ua/academic-integrity>).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Курс дисципліни «Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання» передбачає три види контролю: поточний, календарний, семестровий.

Поточний контроль проводиться впродовж семестру з метою забезпечення зворотного зв'язку між викладачем(и) і здобувачами у процесі навчання та для перевірки рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється за результатами виконання 7 практичних робіт та модульної контрольної роботи (МКР), яка розділена на дві складові: МКР1 – за блоком 1 «Безпека, захист та оборона України»; МКР2 – за блоком 2 «Запобіжні заходи та заходи з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій».

Практична робота 1: Ризик-аналіз небезпечної події, яка супроводжується скупченням людей (натовпом).

Умови допуску до практичної роботи 1: не має.

Форма проведення заходу поточного контролю: оцінювання звіту про виконання кейсу практичної роботи.

Критерії оцінювання практичної роботи 1:

- 10 балів – всі пункти завдання виконані й розкриті у повній мірі, зроблені чіткі та правильні висновки;
- 9 балів – один пункт завдання виконано з незначними помилками або має незначні неточності, зроблені чіткі та правильні висновки;
- 8 балів – декілька пунктів завдання виконано з незначними помилками або мають незначні неточності, зроблені чіткі та правильні висновки;
- 7 балів – завдання в цілому опрацьовані, але деякі не у повному обсязі, зроблені чіткі та правильні висновки.
- 6 балів – завдання в цілому опрацьовані, але деякі не у повному обсязі, висновки не чіткі, або не вичерпні.

Практична робота 2: Оцінювання вибухонебезпечної ситуації.

Умови допуску до практичної роботи 2: проходження онлайн-курсу «Як діяти в надзвичайних ситуаціях» (URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>).

Форма проведення заходу поточного контролю: оцінювання самостійної підготовки до виконання практичної роботи та виконання кейсу практичної роботи.

Критерії оцінювання практичної роботи 2:

- 10 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі завдання кейсу практичної роботи опрацьовані й розкриті у повній мірі, відповіді на запитання кейсу повні, вичерпні, обґрунтовані.
- 9 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі питання кейсу практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсу можливі незначні помилки або неточності, або висновки не чіткі;

- 8 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі питання кейсу практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсу можливі незначні помилки або неточності, або висновки не чіткі;
- 7 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі питання кейсу практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсу можливі помилки та неточності, висновки не чіткі, або не вичерпні відповіді на запитання, не повні або неточні.
- 6 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях».

Практична робота 3: Оцінювання рівня безпеки в інформаційному середовищі.

Умови допуску до практичної роботи 3: проходження онлайн-курсу «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/infosecurity/>).

Форма проведення заходу поточного контролю: оцінювання самостійної підготовки до виконання практичної роботи та виконання двох кейсів практичної роботи.

Критерії оцінювання практичної роботи 3:

- 14 балів – пройдено онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні», всі завдання двох кейсів практичної роботи опрацьовані й розкриті у повній мірі, відповіді на запитання двох кейсів повні, вичерпні, обґрунтовані.
- 13 балів – пройдено онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні», всі питання кейсу практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсу можливі незначні помилки або неточності, або висновки не чіткі;
- 12 балів – пройдено онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні», всі питання двох кейсів практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсів можливі незначні помилки або неточності, або висновки не чіткі;
- 11 балів – пройдено онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні», всі питання двох кейсів практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсів можливі помилки та неточності, висновки не чіткі, або не вичерпні відповіді на запитання, не повні або неточні.
- 10 балів – пройдено онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні».

Практична робота 4: Застосування засобів індивідуального та колективного захисту.

Умови допуску до практичної роботи 4: проходження онлайн-курсу «Як діяти в надзвичайних ситуаціях» (URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>).

Форма проведення заходу поточного контролю: оцінювання самостійної підготовки до виконання практичної роботи та виконання кейсу практичної роботи.

Критерії оцінювання практичної роботи 4:

- 10 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі завдання кейсу практичної роботи опрацьовані й розкриті у повній мірі, відповіді на запитання кейсу повні, вичерпні, обґрунтовані.
- 9 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі питання кейсу практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсу можливі незначні помилки або неточності, або висновки не чіткі;
- 8 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі питання кейсу практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсу можливі незначні помилки або неточності, або висновки не чіткі;

7 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», всі питання кейсу практичної роботи опрацьовані, у відповідях на запитання кейсу можливі помилки та неточності, висновки не чіткі, або не вичерпні відповіді на запитання, не повні або неточні.

6 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях».

Практична робота 5: Впровадження заходів захисту населення та заходів з мінімізації впливу на людину негативних наслідків при хімічній небезпеці.

Умови допуску до практичної роботи 5: проходження онлайн-курсу «Як діяти в надзвичайних ситуаціях» (URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>), ознайомлення з теоретичними основами радіаційної небезпеки та методу мозкового штурму.

Форма проведення заходу поточного контролю: оцінювання самостійної підготовки до виконання практичної роботи, оцінювання розробленого протоколу дій для населення при хімічному впливі та участі в обговоренні протоколу.

Критерії оцінювання практичної роботи 5:

10 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», розроблено протокол дій для населення при хімічному впливі, взято активну участь в обговоренні протоколу під час «мозкового штурму».

7-9 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», розроблено протокол дій для населення при хімічному впливі, взято участь в обговоренні протоколу під час «мозкового штурму»;

6 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях».

Практична робота 6: Впровадження заходів захисту населення та заходів з мінімізації впливу на людину негативних наслідків при радіаційній небезпеці.

Умови допуску до практичної роботи 5: проходження онлайн-курсу «Як діяти в надзвичайних ситуаціях» (URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>), ознайомлення з теоретичними основами радіаційної небезпеки та методу мозкового штурму.

Форма проведення заходу поточного контролю: оцінювання самостійної підготовки до виконання практичної роботи, оцінювання розробленого протоколу дій для населення при радіаційній небезпеці та участі в обговоренні протоколу.

Критерії оцінювання практичної роботи 6:

10 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», розроблено протокол дій для населення при радіаційній небезпеці, взято активну участь в обговоренні протоколу під час «мозкового штурму».

7-9 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», розроблено протокол дій для населення при радіаційній небезпеці, взято участь в обговоренні протоколу під час «мозкового штурму»;

6 балів – пройдено онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях».

Практична робота 7: Надання першої долікарської допомоги постраждалим.

Умовами допуску до практичної роботи 7 є проходження онлайн-курсу «Перша домедична допомога в умовах війни» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-aid-during-war/>).

Форма проведення заходу поточного контролю: оцінювання самостійної підготовки до виконання практичної роботи та протоколу дій з надання першої долікарської допомоги постраждалим.

Критерії оцінювання практичної роботи 7:

14 балів – пройдено онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни», складено протокол дій з надання першої долікарської допомоги постраждалим, який є повний і вичерпний, зроблено виступ на практичному занятті за складеним протоколом дій.

- 13 балів – пройдено онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни», складено протокол дій з надання першої долікарської допомоги постраждалим, який містить незначні помилки або неточності, зроблено виступ на практичному занятті за складеним протоколом дій;
- 12 балів – пройдено онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни», складено протокол дій з надання першої долікарської допомоги постраждалим, який є повний і вичерпний;
- 11 балів – пройдено онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни», складено протокол дій з надання першої долікарської допомоги постраждалим, який містить незначні помилки або неточності.
- 10 балів – пройдено онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни».

Модульна контрольна робота є завершальним завданням за кожним блоком курсу: МКР1 – за блоком 1 «Безпека, захист та оборона України»; МКР2 – за блоком 2 «Запобіжні заходи та заходи з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій». Модульна контрольна робота проводиться на останньому лекційному занятті кожного блоку курсу у формі тесту. МКР1 включає 12 питань, МКР2 – 10 питань. Правильна відповідь на кожне питання тесту по модульній контрольній роботі складає 1 бал. Для питань, які мають дві або декілька правильних відповідей, для кожної правильної відповіді застосовується ваговий коефіцієнт. Максимальна кількість балів, яку можна отримати при виконанні модульної роботи 1 (МКР1), складає 12 балів, а модульної роботи 2 (МКР2) – 10 балів.

Календарний контроль проводиться з метою моніторингу поточного стану виконання здобувачами вимог силабусу у вигляді проміжної атестації студентів два рази на семестр, як правило, на 7-8 та 14-15 тижнях кожного семестру навчання здобувачів, і реалізується шляхом визначення рівня відповідності поточних досягнень за результатами поточного контролю. Під час календарного контролю студент отримує «атестовано», якщо за результатами поточного контролю студент отримав не менше 50 % від максимально можливої кількості балів, в іншому випадку – «не атестовано».

Семестровий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачем програмних результатів навчання з навчальної дисципліни і передбачає складання заліку, який проводиться у формі залікової контрольної роботи (тест з 25 питань). Правильна відповідь на кожне питання тесту по заліковій контрольній роботі складає 4 бали. Для питань, які мають дві або декілька правильних відповідей, для кожної правильної відповіді застосовується ваговий коефіцієнт.

Умовою допуску до заліку є семестровий рейтинг більше 47 балів (60 % від максимуму) за відпрацювання всіх практичних робіт.

Рейтингова система оцінювання. Оцінювання результатів навчання здобувачів виконується відповідно до рейтингової системи оцінювання результатів навчання (далі – РСО) згідно з вимогами «Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/37>). Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням до оцінок за університетською шкалою.

Таблиця 5

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Рейтингова система оцінювання результатів навчання з дисципліни «Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання» передбачає оцінювання результатів навчання за підсумками заходів поточного контролю впродовж семестру. Рейтингова оцінка (RD) студента складається з балів, які він отримує за виконання:

- 1) практичних робіт – R_{Π} ;
- 2) модульної контрольної роботи (МКР) – $R_{МКР}$;

$$RD = R_{\Pi} + R_{МКР}.$$

Максимальне значення рейтингової оцінки – 100 балів.

У випадку нарахування студенту заохочувальних балів - R_3 (підрозділ «Правила призначення заохочувальних та штрафних балів» розділу 7 цього силабусу), які не входять до загальної шкали оцінювання, рейтингова оцінка (RD) студента збільшується на кількість цих балів:

$$RD = R_{\Pi} + R_{МКР} + R_3.$$

Сума заохочувальних балів не може перевищувати 10 балів, при цьому загальний рейтинговий бал здобувача не може перевищувати 100 балів. Якщо з врахуванням заохочувальних балів рейтингова оцінка (RD) студента перевищує 100 балів, то вона приймається за максимальним дозволеним показником – 100 балів.

Рейтингова оцінка з дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку та набрали 60 і більше балів, отримують відповідну рейтингову оцінку без потреби складання тесту залікової контрольної роботи.

Здобувачі, які виконали умови допуску до заліку, але набрали менше 60 балів, а також ті, хто бажають підвищити свою рейтингову оцінку, проходять тест залікової контрольної роботи. Максимальна кількість балів, яку можна отримати при виконанні тесту залікової контрольної роботи складає 100 балів.

Якщо здобувач, який складав тест залікової контрольної роботи для підвищення своєї рейтингової оцінки і за його результатами отримав меншу кількість балів ніж мав, здобувач отримує рейтингову оцінку за результатами заходів поточного контролю.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль

1. Сформулюйте сутність понять: «національна гідність», «громадянська відповідальність», «національні інтереси України» та «стійкість».
2. Розкрийте зміст конституційного обов'язку громадян щодо захисту незалежності та територіальної цілісності України. Що таке обороноздатність держави?
3. Дайте визначення базовим категоріям курсу: захист, безпека, небезпека, загроза, ризик та небезпечна подія.
4. Проаналізуйте сутність, структуру та взаємозв'язок таких категорій: національна безпека України, державна безпека, воєнна безпека та цивільна безпека.
5. Окресліть структуру сектору безпеки і оборони України.
6. Визначте наявні в Україні можливості, інструменти та правові основи здійснення демократичного цивільного (громадянського) нагляду у сфері безпеки і оборони.
7. Схарактеризуйте функції Збройних Сил України в системі захисту суверенітету держави.

8. Визначте правову сутність, підстави та особливості введення режиму воєнного стану. Які права і свободи громадян можуть бути обмежені, та як змінюється життєдіяльність суспільства під час його дії?
9. Дайте визначення поняттю мобілізація. Охарактеризуйте обов'язки громадян, військовозобов'язаних та резервістів у разі оголошення мобілізаційних заходів.
10. Визначте категорії громадян щодо виконання військового обов'язку. Розкрийте правила військового обліку в Україні, зокрема особливості взяття на облік призовників та жінок.
11. Розкрийте значення сталого функціонування тилу та роль волонтерського руху в забезпеченні оборони держави в умовах сучасної війни.
12. Розкрийте поняття, мету, ознаки, індикатори та інструменти гібридної війни. Окресліть основні механізми протидії загрозам гібридного типу.
13. Сформулюйте визначення понять: інформаційна безпека, інформаційна небезпека, кібербезпека, кіберзагроза, кіберзахист та кібероборона.
14. Наведіть класифікацію та приклади сучасних інформаційних загроз та проявів інформаційної агресії проти України.
15. Охарактеризуйте сутність, структуру та цілі інформаційно-психологічних операцій (ІПСО). Окресліть заходи й методи протидії їм на державному та індивідуальному рівнях.
16. Проведіть узагальнений ризик-аналіз інформаційної загрози (на прикладі поширення дезінформації або маніпуляцій).
17. Поясніть правила особистісної інформаційної гігієни та методи захисту власної електронної інформації (зокрема, вимоги до надійності паролів та двофакторної автентифікації).
18. Визначте роль критичного мислення та довіри до верифікованих офіційних джерел інформації як інструментів протидії ворожій пропаганді.
19. Дайте визначення поняттям «національний спротив», «територіальна оборона» та «рух опору» відповідно до законодавства України.
20. Окресліть мету, завдання, складові та основи побудови територіальної оборони України. Як формуються добровольчі формування територіальних громад?
21. Вкажіть доступні та законні способи громадянського спротиву в мирний час і під час правового режиму воєнного стану.
22. Що таке цивільний захист? Сформулюйте цілі і завдання цивільного захисту.
23. Сформулюйте мету функціонування, структуру та основні завдання Єдиної державної системи цивільного захисту України.
24. Перелічіть органи управління та склад сил цивільного захисту на державному, регіональному та місцевому рівнях. Яка роль органів місцевого самоврядування у цій системі?
25. Розкрийте головні аспекти планування діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту та роль державних рятувальних служб ДСНС у ліквідації наслідків небезпечних подій.
26. Розкрийте сутність превентивних (запобіжних) заходів у сфері цивільного захисту, спрямованих на зниження ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій.
27. Опишіть класифікацію надзвичайних ситуацій в Україні за характером походження.
28. У чому полягає принципова відмінність між надзвичайними ситуаціями природного і техногенного характеру?
29. Опишіть класифікацію надзвичайних ситуацій за масштабами та рівнями поширення.
30. Окресліть критерії, умови та терміни функціонування режимів діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту.
31. Опишіть етапи та процеси управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Які існують показники рівнів ризику?
32. Поясніть принципи та критерії зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій.
33. Розкрийте правову та інженерну сутність понять «оповіщення» та «система оповіщення». Як формується та функціонує система інформування населення в Україні?

34. Встановіть покроковий протокол дій населення після звукового сигналу «Увага всім!». На які елементи повідомлення потрібно звертати увагу?
35. Як діяти цивільній особі під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» в різних умовах (удомі, на вулиці, в громадському місці)?
36. Дайте визначення та класифікуйте засоби цивільного захисту, засоби протипожежного захисту та засоби індивідуального захисту, зокрема засоби індивідуального захисту працівника.
37. Схарактеризуйте типи захисних споруд цивільного захисту. Які правила організації безпечного простору в підвалі?
38. Визначте потенційні джерела небезпек, які можуть виникнути безпосередньо під час тривалого перебування людей в замкнених сховищах та укриттях.
39. Визначте термін «евакуація» та опишіть її види.
40. Окресліть критерії, шляхи та практичні рекомендації щодо планування, організації та проведення евакуаційних заходів для населення.
41. Які основні правила безпечної евакуації з палаючої або пошкодженої будівлі?
42. Вкажіть призначення та детальний перелік речей, предметів першої потреби та медикаментів, які повинні входити до складу «тривожної валізи».
43. Сформулюйте загальні принципи побудови індивідуальної моделі дій в умовах надзвичайної ситуації мирного та воєнного часу. Які фактори найбільше сприяють збереженню життя і здоров'я?
44. Виокремте правила безпеки та надання додаткової допомоги в умовах надзвичайних ситуацій для вразливих категорій громадян: дітей та осіб з інвалідністю.
45. Опишіть детальний алгоритм дій та правила поведінки населення у разі виникнення поширених техногенних та побутових аварій: виток побутового газу в приміщенні; пожежа в житловій або адміністративній будівлі.
46. Опишіть протокол дій населення у разі загрози або виникнення аварії з викидом (витоком) хімічно небезпечних речовин (хлор, аміак).
47. Що таке заражена зона, як визначити її межі та як правильно вийти з небезпечної зони?
48. Опишіть детальні правила захисту та алгоритм дій населення під час стихійних лих та екстремальних погодних умов: повінь, землетрус, буревій (ураган), грім та блискавка.
49. Опишіть правила безпеки у разі виявлення вибухонебезпечного предмета (мінна безпека). Чого категорично не можна робити?
50. Опишіть детальний протокол дій та правила індивідуального захисту населення у разі застосування ворогом зброї масового ураження: фосфорне бомбардування (ураження білим фосфором); атомне (ядерне) бомбардування та загроза радіаційного опромінення.
51. Поясніть сутність кольорового кодування про небезпеку, що використовується екстреними службами.
52. Дайте визначення термінам «домедична допомога» та «екстрена медична допомога». Окресліть структуру, цілі, історію створення та функції Державної служби медицини катастроф України та Центрів екстреної медичної допомоги.
53. Розкрийте сутність, призначення та послідовність етапів міжнародного медичного алгоритму MARCHE.
54. Опишіть першочергові дії у разі виявлення постраждалого без свідомості.
55. Як правильно перевірити ознаки життя у непритомної людини?
56. Визначте правила та техніку проведення серцево-легеневої реанімації.
57. Схарактеризуйте види кровотеч. Опишіть порядок надання домедичної допомоги при масивних кровотечах на кінцівках та в анатомічних вузлових зонах.
58. Опишіть правила та помилки при накладанні кровоспинного джгута або турнікета в умовах бойових дій чи терактів.

59. Опишіть порядок дій на етапі «А» (Airways) алгоритму MARCHE: відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Що таке стабільне бокове положення та коли воно застосовується?
60. Що таке дихальна недостатність? Як допомогти людині, яка задихається або має проникаюче поранення грудної клітки?
61. Вкажіть основні правила антисептичної обробки та накладання пов'язок на відкриті рани.
62. Опишіть ознаки закритого та відкритого переломів кісток кінцівок. Як правильно іммобілізувати (знерухомити) кінцівку за допомогою підручних засобів?
63. Які правила безпечного транспортування постраждалого з підозрою на травму (перелом) хребта чи шийного відділу?
64. Опишіть алгоритм домедичної допомоги при вибуховій травмі, баротравмі або акубаротравмі (контузії).
65. Схарактеризуйте ступені термічних опіків. Які правила надання допомоги при опіках різної важкості та які засоби категорично не можна застосовувати?
66. Опишіть алгоритм домедичної допомоги при ураженні електричним струмом. Як забезпечити безпеку рятувальника?
67. Як розпізнати обмороження (відмороження) та надати першу допомогу?
68. Що таке гіпотермія, чому вона смертельно небезпечна при травмах та як її зупинити на ранній стадії за алгоритмом MARCHE?
69. Які ознаки травматичного чи геморагічного шоку? Опишіть заходи домедичної допомоги для стабілізації стану пацієнта в шоковому стані.
70. Опишіть алгоритм домедичної допомоги при раптовій втраті свідомості (непритомності), епілептичному нападі (судомках) та гострому порушенні мозкового кровообігу (інсульті).
71. Які симптоми та правила надання домедичної допомоги при отруєнні чадним газом, побутовим газом або агресивними промисловими хімікатами? Що таке дегазація на побутовому рівні?
72. Окресліть перші дії, правила гігієни та самопомоги у разі підозри на біологічне ураження (бактеріологічна атака, спалах небезпечної інфекції).
73. Дайте визначення поняттям «стрес», «стресостійкість» та «психологічна стійкість». Які законодавчі основи існують в Україні щодо забезпечення та захисту ментального здоров'я?
74. Оцініть короткостроковий та довгостроковий вплив гострого/хронічного стресу та кризових ситуацій на працездатність, когнітивні функції та емоційний стан людини.
75. Опишіть внутрішні та зовнішні чинники стійкості, які можуть виступати як ресурсом, так і фактором загрози для емоційного і фізичного стану особистості.
76. Охарактеризуйте паніку (індивідуальну та масову) як джерело підвищеної небезпеки в умовах надзвичайної ситуації. Чому панічні стани заважають порятунку?
77. Окресліть практичні методи саморегуляції, експрес-психотерапії та деескалації паніки у кризових ситуаціях.
78. Як надати першу психологічну допомогу іншій людині, яка перебуває у стані гострого шоку, ступору, істерики, страху або тривоги?

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено д.т.н., ст. наук. співроб. Бородіною Н.А.

Ухвалено кафедрою охорони праці, промислової та цивільної безпеки (протокол № 12 від 03.06.2026).

Погоджено Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 9 від 26 червня 2026 р.).